

Regionförvaltningsverket

Förvaltningsförfarande för kommunala myndigheter vid avlivande av en kattpopulation

LSSAVI/5288/2021

Regionförvaltningsverket
i Västra och Inre Finland

117/2021

Aluehallintovirastojen julkaisuja -
Regionförvaltningsverkens
publikationer

Förvaltningsförfarande för kommunala myndigheter vid avlivande av en kattpopulation

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
28.5.2021

LSSAVI/5288/2021

Regionförvaltningsverkens publikationer 117/2021
ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5935-48-6

Vasa
2021

PRESENTATIONSBLAD

Regionförvaltningsverkens publikationer 117/2021

Författare Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland LSSAVI/5288/2021		Utgivningsdag 28.5.2021	
		Uppdragsgivare -	
		Datum då organet tillsattes -	
Publikationsnamn Förvaltningsförfarande för kommunala myndigheter vid avlivande av en kattpopulation			
Sammandrag -			
Ämnesord -			
ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikat- ion) 2343-3132	ISBN (webbpublikat- ion) 978-952-5935-48-6
Sidantal 20		Språk Svenska	Pris -
Utgivare Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland		Tryckeri -	

Innehåll

1	Inledning.....	5
2	Kattpopulationer.....	5
2.1	Sjukdomsrisker i populationerna.....	5
2.2	Djurskyddsproblem i kattpopulationer	6
2.3	Identifiering av en förvildad kattpopulation	6
3	Verksamhetssätt.....	6
3.1	Samarbetsnätverk.....	6
3.2	Information	7
3.3	Undvikande av onödigt lidande	7
4	Lagstiftning som ska beaktas.....	8
4.1	Grundlagen.....	8
4.2	Djurskyddslagen.....	8
4.3	Europeiska konventionen om skydd av sällskapsdjur	9
4.4	Jaktlagen	9
4.5	Hälsoskyddslagen.....	10
4.6	EU:s förordning om främmande arter	11
4.7	Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter.....	11
4.8	Naturvårdslagen	12
4.9	Förvaltningslagen	12
5	Förvaltningsförfarande då djurägaren är känd	13
5.1	Anhängiggörande	13
5.2	Behörighet.....	13
5.3	Inspektion.....	14
5.4	Förvaltningsbeslut (Djurskyddslag 42 §).....	14
5.5	Förvaltningsbeslut (Djurskyddslag 44 §).....	15
5.6	Förvaltningsbeslut (hälsoskyddslagen)	16
6	Förvaltningsförfarande när djurets ägare eller innehavare inte är känd.....	17

1 Inledning

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland har utarbetat denna anvisning för lokala myndigheter och intressentgrupper. Anvisningen är inte bindande för myndigheterna. Anvisningen uppdateras vid behov.

Anvisningen har beretts av länsveterinärerna Annika Hippi, Anna Jeshoi, Hanna Kukkola, Minna Lemettinen, Jan Mattila, Anna-Maria Moisander-Jylhä och Terhi Simonen-Jokinen.

2 Kattpopulationer

Katten är ett husdjur i Finland, men den kan också klara sig bra och föröka sig i naturen. Katten är bra på att jaga och förökar sig lätt. En katt som kommit ut i naturen kan efter att ha hittat en lämplig byggnad eller ett annat skydd leva vild och föröka sig om den inte är opererad. En katt kan få tre kullar per år och det finns vanligtvis 3–7 ungar i en kull. Kattungarna är könsmogna vid cirka ett halvt års ålder och nära släktingar inom en kattpopulation kan föröka sig sinsemellan. Denna inavel börjar synas i populationen som ökade utvecklingsstörningar.

En vild katt som lever i naturen jagar sin föda. Katter är obligatoriska köttätare, dvs. de måste äta kött. Fria katter jagar fåglar¹ och små däggdjur, vanligtvis möss, råttor och sorkar. En förvildad katt anses vara en skadlig främmande art.²

2.1 Sjukdomsrisker i populationerna

Hos katter förekommer flera virussjukdomar som sprids i kattpopulationen. De allvarligaste virussjukdomarna är bukhinneinflammation (FIP) som orsakas av coronavirus hos katter, kattpest, felint leukemivirus (FeLV) och felint immunosuppressivt virus (FIV). Också luftvägsinfektioner som orsakas av olika virus kan förekomma hos katter.³

I kattpopulationen sprids också parasiter. De vanligaste endoparasiterna är binnikemaskar som smittar från jagade smågnagare samt parasiter som smittas mellan katter, såsom spolmask. I kattpopulationer sprids också öronskabb, och loppor från andra djur kan orsaka symtom hos försvagade individer. Även vanliga fästningar kan smitta katter och sprida sjukdomar.

Katter är också utsatta för olika zoonotiska sjukdomar, dvs. sjukdomar som smittar andra djurarter (även människor). Dessa är bland annat rabies, vars eventuella smittkälla även i Finland är fladdermöss.⁴ Dessutom är katter huvudsakliga värdar till *Toxoplasma gondii*-urdjuret.^{5,6} Katter

---

¹ Birdlife Finland rf, 2021.

² Kauhala, 2017.

³ Livsmedelsverket 2020

⁴ Livsmedelsverket, 2020 a.

⁵ Livsmedelsverket, 2020 b.

⁶ Lumio, 2019.

som livnär sig på fåglar kan smittas av salmonella.⁷ Det har också konstaterats att kattdjur kan vara värddjur för SARS-CoV-2-viruset och sprida sjukdomen.⁸ En katt kan insjukna och även smitta kryptosporidios.⁹

2.2 Djurskyddsproblem i kattpopulationer

När katter lever vilda utan ägare är det ingen som ansvarar för deras välbefinnande. Katter är utsatta för olyckor samt infektioner och sjukdomar till följd av skador på grund av slagsmål och olyckor (se punkt 2.1). Bristen på parasitmedicinering leder till okontrollerad förökning av både endo- och ectoparasiter. Tarmparasiter orsakar störningar i kostabsorptionen, viktminskning och näringsbrist. Ektoparasiter, såsom öronskabb, orsakar kontinuerligt lidande i form av klåda och utsätter för hudinflammationer.

Det finns ingen garanti för katternas näringsintag och katterna kan lida av hunger eller olika näringsbrister. När inavel börjar förekomma i kattpopulationen orsakar detta hälsoproblem. I kattpopulationen blir honorna dräktiga alltför ofta och när de är mycket unga. På vintern kan förvildade katter lida av kyla och ogynnsamma väderförhållanden.

2.3 Identifiering av en förvildad kattpopulation

En förvildad kattpopulation börjar alltid med en katt som ägs av någon. När katter lever utanför mänsklig bosättning utan känd ägare kan populationen anses vara förvildad. Ibland uppstår en vild population vid mänsklig bosättning då ägaren är oförmögen eller ovillig att se till att katterna inte förökar sig. En kattpopulation som uppstår vid mänsklig bosättning är också ett hälsoskyddsproblem, eftersom djurens urin och avföring förstör saker och områden som människor använder. Då måste man från fall till fall överväga om kattpopulationen ska anses vara förvildad eller om ägaren till den ursprungliga kattstammen är ansvarig.

En katt är förvildad när den skaffar sin föda från naturen utanför sin egen gård.¹⁰ Vildheten kan också bedömas utifrån livsmiljön: då katten bor åtskild från mänsklig bosättning kan den vara förvildad. Vildhet kan också bedömas utifrån beteendet. En skygg tamkatt kan vara svår att skilja åt från en vild katt. En tamkatt kan identifieras genom exempelvis halsband, tatuering eller mikrochipp. Förutsättningen för att läsa en tatuering eller ett mikrochipp är att det är möjligt att läsa koden eller att kattens chip läses efter fångandet.

3 Verksamhetssätt

3.1 Samarbetsnätverk

Avlivande av kattpopulationer kräver omfattande samarbete mellan myndigheter, markägare och aktörer i den tredje sektorn, såsom lokala djurskyddsföreningar och jaktföreningar. Avlivande av en vildkattpopulation

⁷ Livsmedelsverket, 2020 c.

⁸ Livsmedelsverket, 2020 d.

⁹ Krauss m.fl., 2003.

¹⁰ JsUB 7/1993 rd, s. 7.

kräver ofta långvarigt infångnings- och uppföljningsarbete som myndigheterna inte har resurser för. Myndighetens roll är att fatta administrativa beslut i ärendet och övervaka att man vid avlivandet av populationen följer lagstiftningen. Infångning och eventuell förflyttning eller avlivande av katterna ska göras i enlighet med myndighetsanvisningarna.

Vid infångning av katter kan man utnyttja viltkameror så att man inte för säkerhets skull måste kontrollera fällorna varje dag. I stället går man till fällorna endast när det finns ett djur i dem. När man riktar viltkameran ska man vara noggrann med att kameran endast pekar mot en fälla och inte i smyg fotograferar privatpersoner.

Djurskyddsföreningar spelar en viktig roll i att identifieringsmärkningen och steriliseringen/kastreringen av tillräckligt friska djur som går att behandla, dvs. djur som kan omplaceras, kan skötas och bekostas.

3.2 Information

Det är skäl att informera djurägarna i närområdet om infångandet och avlivandet av vilda kattpopulationer, eftersom vissa personers katter kanske rör sig fritt utomhus och kan bli fångade i misstag.

Informationen kan ges i lokaltidningen, i sociala medier (t.ex. ryktesvägen), på kommunens webbplats och i broschyrer som delas ut regionalt.

Ägarna till hemmakatter ska instrueras att hålla sina katter inomhus under den bestämda fångningstiden (denna tid bör vara relativt kort) eller annars tydligt märka sina katter så att de inte blandas ihop med djuren i den vilda populationen.

3.3 Undvikande av onödigt lidande

För att minimera onödigt lidande och den resulterande risken för djursjukdomar vid utrotningen av en förvildad kattpopulation är avlivande av katterna ofta det enda alternativet.

I vissa situationer kan man överväga omplacering av katterna. Då är det särskilt viktigt att se till att omplaceringen av katterna inte orsakar katterna onödigt lidande. Endast tillräckligt friska katter som kan behandlas får omplaceras. Undersökning, transport och vård av en rädd katt som inte är van vid behandling orsakar den onödigt och långvarigt lidande. Det rekommenderas att djuren som omplaceras har märkts och steriliserats eller kastrerats.

Innan katterna omplaceras bör man också försäkra sig om kattpopulationens hälsotillstånd. Alla katter som omplaceras ska vara kliniskt sett tillräckligt friska. Dessutom måste man försäkra sig om populationens status i fråga om smittsamma sjukdomar (FeLV, FIV, kattpest, felint calicivirus). Detta sker vid behov genom att testa de första katterna i populationen som fångats innan fortsatta åtgärder vidtas. Bara katter från populationer som testat negativt för dessa sjukdomar kan placeras vidare, eftersom sjukdomarna som orsakas av dessa virus är obotliga och sprids med katterna till andra djurhållningsplatser. Spridningen av smittsamma sjukdomar från kattpopulationen till andra katter orsakar dem onödigt lidande.

4 Lagstiftning som ska beaktas

4.1 Grundlagen

Enligt 20 § i Finlands grundlag (731/1999) ansvarar alla för naturen. I samband med inspektionen ska man beakta skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen och försäkra sig om huruvida katterna är någons egendom för att trygga egendomsskyddet som avses i 15 § i grundlagen. Myndigheten ska också beakta rättskyddet som avses i 21 § i grundlagen och bestämmelserna om tryggnad av de grundläggande fri- och rättigheterna som avses i 22 § i grundlagen. Dessutom ska utövning av offentlig makt bygga på lag och lagen noggrant iakttas i all offentlig verksamhet (2 § 3 mom. i grundlagen).

4.2 Djurskyddslagen

Enligt 1 § i djurskyddslagen (247/1996) är syftet med lagen att på bästa möjliga sätt skydda djur mot lidande, smärta och plåga. Enligt 2 § i samma lag tillämpas lagen på alla djur. Enligt 5 § i samma lag får djur som tagits om hand inte överges. En förvildad katt är inte en katt som undkommit sin ägare, varvid bestämmelserna i 15 § i djurskyddslagen om omhändertagna djur inte tillämpas på förvildade kattpopulationer.¹¹ I 36 § i samma lag utses lokala myndigheter som övervakar efterlevnaden av djurskyddslagen och föreskrifter som utfärdats med stöd av den inom kommunens område. Behöriga myndigheter i kommunen är kommunalveterinären, den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen och polisen.

Enligt 14 § 2 mom. i djurskyddslagen ska den som påträffar ett husdjur som är i hjälplöst tillstånd eller något annat djur som omhändertagits av människor själv hjälpa djuret eller göra anmälan därom till djurets ägare eller den kommunala djurskyddsmyndigheten. Det svåra med tillämpningen av lagstiftningen är att en förvildad katt inte är ett husdjur som avses i nämnda bestämmelse eller ett annat djur som omhändertagits av människor, men inte heller direkt ett vilt djur.¹² Av lagens förarbeten framgår att paragrafen i fråga avser alla människors skyldighet att hjälpa alla djur.¹³ Om det är oskäligt svårt att nå ovanstående ägare eller kommunala djurskyddsmyndighet eller om djuret är i ett tillstånd där det är uppenbar grymhet att hålla det vid liv, får det avlivas.

Med stöd av 42 § i djurskyddslagen kan myndigheten utfärda förbud och föreskrifter till den som bryter mot djurskyddslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. I fråga om vildkattspopulationer har djuren inte alltid en ägare och i själva verket ingen instans till vilken föreskrifterna kunde riktas. Enligt 44 § i djurskyddslagen, om det behövs av djurskyddsskäl, kan myndigheten med avvikelse från 42 § vidta omedelbara åtgärder för att trygga djurens välbefinnande. Djuren kan

¹¹RP 36/1995 rd, s. 25.

¹² Enligt 5 § i jaktlagen (615/1993) är en förvildad katt jämförbar med ett icke-fredat djur

¹³RP 36/1995 rd, s. 25

skaffas vård, eller om detta inte är ändamålsenligt kan djuren avlivas. Innan åtgärderna enligt 44 § vidtas måste djurets ägare eller innehavare ges tillfälle att bli hörd bara om han eller hon kan nås omedelbart.

Enligt 58 § i djurskyddslagen ska djurets ägare eller innehavare betala de kostnader som åtgärder enligt 42 och 44 §§ föranleder. De kostnader som åtgärder enligt 44 § i djurskyddslagen föranleder kan av särskilda skäl betalas i förskott av det anslag som i statsbudgeten har reserverats för veterinärvård. Djurets ägare eller innehavare är ansvarig för den slutliga betalningen av kostnaderna. När djurets ägare eller innehavare inte är känd ansvarar den kommun på vars område populationen befinner sig för kostnaderna.

4.3 Europeiska konventionen om skydd av sällskapsdjur

I den europeiska konventionen om skydd av sällskapsdjur (49/1992)¹⁴ talas det om herrelöst sällskapsdjur. Begreppet definieras i artikel 1.5 som antingen ett sällskapsdjur som saknar hem eller som befinner sig utanför gränsen för dess ägares eller skötares hushåll och inte står under någon ägares eller skötares tillsyn eller direkta övervakning. Enligt artikel 2 i konventionen tillämpas den i tillämpliga delar också på herrelösa djur. I artikel 3.2 i konventionen förbjuds övergivande av sällskapsdjur. I artikel 4.3 b begränsas djurhållning endast till sådana djur som kan anpassa sig till fångenskap.

I artikel 14 i konventionen fastställs de åtgärder som konventionsstaterna har åtagit sig att vidta för att minska antalet övergivna djur. I artikeln föreskrivs att man vid fångandet av övergivna djur ska orsaka dem så lite fysiskt och psykiskt lidande som möjligt. Oberoende av om de avlivas eller omhändertaras måste man följa principerna i konventionen. Undertecknade europeiska konventioner kan tillämpas på den nationella lagstiftningen. I princip ska den nationella lagstiftningen utarbetas så att innehållet i de internationella konventionerna beaktas i den.

4.4 Jaktlagen

Jaktlagen (615/1993) tillämpas på jakt, fångst och dödande av icke fredade djur. Enligt 5 § i jaktlagen tillämpas bestämmelserna om icke fredade djur på en förvildad katt.

I jaktlagen föreskrivs om rätten att jaga. Beslut om rätten att bedriva jakt fattas i regel av markägaren (6 § i jaktlagen) som också kan arrendera ut rätten (11 § i jaktlagen). Enligt 48 § 1 mom. i jaktlagen kan en markägare fånga eller döda ett icke-fredat djur, till vilket en förvildad katt likställs, på sitt område, även om rätten att bedriva jakt skulle ha utarrenderats till någon annan. Enligt 2 mom. i samma paragraf har också en byggnads ägare eller innehavare rätt att fånga eller döda en förvildad katt om djuret påträffas i byggnaden eller på dess gårdsområde, samt den som innehar jakträtten genom avtal om jaktarrende och den som fått jakttillstånd, om inte något annat följer av arrendeavtalet. Enligt 3 mom. i samma paragraf

¹⁴ Satts i kraft genom förordning 49/1992 om sättande i kraft av den europeiska konventionen om skydd av sällskapsdjur.

kan jord- och skogsbruksministeriet besluta att icke fredat djur för förhindrande av djursjukdomar, av andra hälsoskäl, för tryggande av den allmänna säkerheten eller för avvärjning av stor skada som hotar egendom får fångas eller dödas inom ett visst område under en bestämd tid utan tillstånd av områdets eller byggnadens ägare eller innehavare.

Enligt 49 § i jaktlagen ska icke fredade djur fångas eller dödas så att människor, husdjur, vilt eller fredade djur inte utsätts för fara. Den som fångar eller dödar en förvildad katt får inte använda sådana redskap eller metoder som nämns i 33 § 1 mom. i jaktlagen. Finlands viltcentral kan genom dispens tillåta att metoder som är förbjudna enligt 49 a § används vid fångst eller dödande av icke fredade däggdjur för att förebygga betydande skador på egendom eller om det behövs med hänsyn till folkhälsan, den allmänna säkerheten eller något annat synnerligen viktigt allmänt intresse.

De behöriga myndigheterna enligt jaktlagen är jord- och skogsbruksministeriet (högsta ledningen och tillsynen), Naturresursinstitutet (om vars uppgifter föreskrivs i lagen om Naturresursinstitutet 561/2014) samt Finlands viltcentral och jaktvårdsföreningar (uppgifterna föreskrivs i viltförvaltningslagen 158/2011). I lagen definieras dock inte befogenheter för dessa myndigheter som berättigar till myndighetsåtgärder för att utrota förvildade kattpopulationer.

4.5 Hälsoskyddslagen

Enligt 1 § i hälsoskyddslagen (763/1994) är lagens syfte att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. Med sanitär olägenhet avses i lagen en sjukdom som kan konstateras hos människan, en annan hälsostörning eller förekomsten av en sådan faktor eller omständighet, som kan minska sundheten i människornas livsmiljö. En förvildad kattpopulation kan utgöra en hälsorisk på grund av zoonosrisken eller nedsmutsningen av miljön som de orsakar.

Kommunens uppgift är att främja och övervaka hälsoskyddet inom sitt område med stöd av 6 § i hälsoskyddslagen så att invånarna tryggas en hälsosam livsmiljö. I kommunen utövas behörigheten av ett kollegialt organ såsom hälsoskyddsnämnden. Om kommunfullmäktige i förvaltningsstadgan eller på grund av den har godkänt att hälsoskyddsmyndighetens behörighet delegeras till en underlydande tjänsteinnehavare, kan även en enskild tjänsteinnehavare utöva sin behörighet med stöd av hälsoskyddslagen.

I 27 § i hälsoskyddslagen definieras faktorer som orsakar sanitär olägenhet i bostad eller annat vistelseutrymme. Som en annan motsvarande faktor som avses i paragrafen kan i vissa situationer klassificeras även den hälsorisk som orsakas av en vildkattpopulation.¹⁵ För att undanröja en sådan hälsorisk kan hälsoskyddsmyndigheten utfärda en bestämmelse om vem som har ansvaret för olägenheten. Enligt 27 § 4 mom. i hälsoskyddslagen ska de förelägganden som avses i denna paragraf basera sig på en

---

¹⁵RP 42/1994 rd, s. 26.

inspektion utförd av hälsoskyddsmyndigheten och på tillräckliga och tillförlitliga mätningar, prover, undersökningar, utredningar eller observationer. Bestämmelser om föreläggande finns i 51 § hälsoskyddslagen.

Dessutom kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt 31 § i hälsoskyddslagen ålägga den som äger en fastighet eller ett allmänt område att vid behov vidta åtgärder för att från fastigheten eller det allmänna området utrota sådana mikrober och skadedjur som orsakar sanitär olägenhet. Hälsoskyddsmyndigheten kan i kommunen föreskriva om behövliga åtgärder för utrotning av skadedjur, om dessa kan anses sprida sjukdomar eller annars orsaka sanitär olägenhet. Enligt förarbetena till lagen betraktas också förvildade katter som skadedjur. Skadedjur kan orsaka hälsorisker om de förökar sig för mycket. De kan sprida zoonoser och öka ohygienen inomhus. Enligt förarbetena kan en bestämmelse med stöd av 31 § i hälsoskyddslagen gälla både privata och allmänna fastigheter eller områden.¹⁶

Enligt 45 § i hälsoskyddslagen har hälsoskyddsmyndigheten rätt att få tillträde till ett område eller en byggnad där man misstänker att det förekommer eller uppkommer sanitära olägenheter. Inspektionsrätten för en byggnad som används för boende av permanent natur begränsas på de grunder som anges i 46 § i lagen.

4.6 EU:s förordning om främmande arter

Enligt punkt 2 i inledningen till förordningen om främmande arter¹⁷ är främmande arter ett av de största hoten mot biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster, särskilt i geografiskt och evolutionärt isolerade ekosystem, som exempelvis små öar. Enligt artikel 2.1 i samma förordning tillämpas förordningen på alla invasiva främmande arter. Enligt artikel 3.2 i samma förordning avses med *invasiv främmande art* en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster.

4.7 Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter

Enligt 7 § 1 mom. i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015, *lagen om främmande arter*) utövar närings-, trafik- och miljöcentralen tillsyn över efterlevnaden av förordningen om invasiva främmande arter och denna lag, om inte något annat föreskrivs nedan i denna paragraf. Enligt 16 § 1 mom. i samma lag får en däggdjursart som kommit ut i miljön och som utgör en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen, eller en invasiv främmande art av nationell betydelse, fångas eller dödas med tillämpning av det som i jaktlagen bestäms om fångst och dödande av icke fredade fåglar och däggdjur. Enligt 2 mom. i samma paragraf tillämpas detta också på andra däggdjursarter som anses vara främmande arter och som det inte föreskrivs om i jaktlagen eller i naturvårdslagen. Enligt 3 mom. i samma paragraf får ett däggdjur som avses i denna paragraf skjutas i den fälla som djuret fångats i, med avvikelser från det som föreskrivs i 25 § 1 mom. i jaktlagen.

¹⁶RP 34/1994 rd, s. 27–28.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

4.8 Naturvårdslagen

Katter är inte en fridlyst djurart enligt naturvårdslagen (1096/1996).

4.9 Förvaltningslagen

Syftet med förvaltningslagen (434/2003) är att genomföra och främja god förvaltning samt rättsskydd i förvaltningsärenden. I lagen föreskrivs om grunderna och förfarandet för god förvaltning och den ska följas såväl i statlig som kommunal myndighetsverksamhet. Enligt 6 § i samma lag ska myndigheterna bemöta dem som utträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt. Därför är det också nödvändigt att förenhetliga praxis och anvisningar för hanteringen av vildkattspopulationer. Naturligtvis måste man ta hänsyn till situationsspecifik bedömning och variation, men utifrån 6 § måste myndighetsåtgärderna skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. Här är enhetlig praxis av yttersta vikt. Lagstiftningen om vildkatter är mångfasetterad och genomförandet av förvaltningen inom ramen för lagstiftningen är inte entydigt. Dessutom ska förvaltningsåtgärderna enligt 6 § i förvaltningslagen vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Målet med vildkattsfrågan är att skydda naturen och vildkatter samt människors hälsa.

Vid skötseln av vildkattsärendet är rådgivning enligt 8 § och samarbete mellan myndigheterna enligt 10 § i förvaltningslagen av största vikt. Enligt 11 § i förvaltningslagen är en part den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller. Vildkattspopulationen kan ibland sakna ägare. Då är det svårare att definiera parten. Parten kan vara ägaren till den plats, där de förvildade katterna har bosatt sig. Parten kan dock inte åläggas skyldighet utifrån djurskyddslagen, om parten i själva verket inte är ansvarig för katterna. Å andra sidan gäller beslutet personens intresse och rättigheter och med stöd av hälsoskyddslagen kan även fastighetsägaren förpliktas. Definitionen av en part är viktig med tanke på förvaltningsförfarandet, eftersom den också fastställer praxis för hörande och har även en beröringspunkt med besvärsträtten.¹⁸

Ett ärende som gäller en vildkattspopulation kan bli anhängig på många sätt. De vanligaste sätten är observationer i samband med annan inspektion eller en anmälan till myndigheten. Enligt 19 § i förvaltningslagen kan myndigheten godkänna att ett ärende anhängiggörs muntligen. Enligt 20 § i förvaltningslagen anses ett ärende ha inletts när de uppgifter som behövs för att behandlingen av ärendet ska kunna påbörjas har registrerats. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska ett ärende behandlas utan ogrundat dröjsmål. För att trygga djurens välbefinnande är en snabb behandling nödvändig också enligt djurskyddslagen.

I fråga om behandlingens offentlighet ska man beakta vad som fastställs om offentlighet i myndigheternas verksamhet¹⁹ och om behandlingen av personuppgifter²⁰, särskilt i fall enligt denna anvisning, när delgivningen sker på en offentlig anslagstavla.

¹⁸RP 72/2002 rd, s. 67–68.

¹⁹ Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)

²⁰ Dataskyddslagen (1050/2018)

Enligt 31 § i förvaltningslagen är myndigheten utredningsskyldig i ärendet. I synnerhet om populationskatterna inte har en ägare är det skäl att noggrant utreda och beskriva hur man kommit fram till detta antagande och hur man har försökt utreda katternas ägarskap. I 34 § i förvaltningslagen föreskrivs om hörande. Denna punkt tillämpas inte när beslutet fattas med stöd av 44 § i djurskyddslagen, eftersom parten i detta sammanhang endast måste höras om denne kan anträffas utan dröjsmål.

I 54 § i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning av beslut. Ett beslut som en myndighet har fattat ska av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra kända som har rätt att begära omprövning av beslutet eller att överklaga det genom besvär. När det gäller ett förpliktande beslut, och tiden för sökande av ändring börjar löpa från det att beslutet delgavs, ska beslutet delges bevisligen (förvaltningslagen 60 §). När ett beslut fattas för en kattpopulation som saknar ägare men beslutet kan påverka kommuninvånarna, kan man i enlighet med 55 § i förvaltningslagen använda offentlig delgivning, eftersom antalet personer inte är känt. Vid offentlig delgivning hålls en handling en viss tid tillgänglig hos myndigheten i enlighet med 62 § i förvaltningslagen. Handlingens tillgänglighet ska också meddelas på myndighetens webbplats. Av meddelandet ska det framgå vad saken gäller samt var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig. I meddelandet ska dessutom nämnas den tidpunkt då meddelandet har publicerats på myndighetens webbplats och anges att delfåendet av handlingen anses ha skett den sjunde dagen efter publiceringstidpunkten i fråga.

5 Förvaltningsförfarande då djurägaren är känd

5.1 Anhängiggörande

Enligt 14 § i djurskyddslagen är alla människor skyldiga att hjälpa ett djur i hjälplöst tillstånd och enligt grundlagen ansvarar alla för naturen. Således är alla skyldiga underrätta den kommunala myndigheten som ansvarar för djurskyddsärenden om det hjälpbehov som upptäcks. Efter att ha fått informationen antecknar myndigheten att ärendet har anhängiggjorts.

Avlivande av en förvildad kattpopulation kan enligt jaktlagen också göras utan myndighetsåtgärder. Om fastighetsägaren eller innehavaren av jaktrett upptäcker en vild kattpopulation som bosatt sig i dennes byggnader, har han eller hon rätt att förstöra den i enlighet med jaktlagen. Myndigheten ska dock vidta åtgärder om de behöriga innehavarna av jaktrett inte har utövat rätten enligt jaktlagen att förstöra vildkattpopulationen och man i kattpopulationen konstaterar antingen äventyrande av katternas välbefinnande eller en hälsorisk för människan. Jaktlagen förpliktar inte markägaren att avliva katterna.

5.2 Behörighet

Enligt 35 § i djurskyddslagen ansvarar regionförvaltningsverket för verkställigheten av och tillsynen över efterlevnaden av djurskyddslagen inom sitt verksamhetsområde.

Enligt 36 § i djurskyddslagen är lokala myndigheter kommunalveterinären och den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen samt polisen.

Regionförvaltningsverket kan ge djurskyddsövervakaren behörighet att utföra inspektioner. Djurskyddsövervakaren har inte rätt att utföra inspektioner inom ramen för hemfriden.

5.3 Inspektion

Enligt 39 § i djurskyddslagen kan en inspektion utföras av djurskyddsmyndigheten eller djurskyddsövervakaren. Enligt 45 § i hälsoskyddslagen har den kommunala hälsoskyddsmyndigheten inspektionsrätt. Kommunalveterinären eller hälsoinspektören har inspektionsrätt enligt hälsoskyddslagen om behörigheten av den kollegiala hälsoskyddsmyndigheten har delegerats till den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen.

När en inspektion inleds ska man utifrån behörigheten och anhängiggörandet besluta, vilken lagstiftning som ska tillämpas. Under inspektionen kan det framgå uppgifter, enligt vilka man också kan specificera, vilken lagstiftning man utgår ifrån. Då ska ärendena behandlas administrativt separat. Om inspektionen görs utifrån hälsoskyddslagen och man under inspektionen upptäcker försummelser av djurskyddslagen, behandlas båda i sina egna förvaltningsförfaranden så att det senare anhängiggörandet omfattar de observationer som gjorts under inspektionen. Detta är nödvändigt eftersom nämnden kan utnyttja övertagningsrätten till delegerade beslut enligt hälsoskyddslagen, och de ska delges till nämnden i enlighet med kommunalförvaltningens förfaranden, eftersom kommunalveterinären eller hälsoinspektören utövar en högre myndighets delegerade behörighet. Då djurskyddslagen används är kommunalveterinären och den tjänsteinnehavare som utövar tillsyn över hälsoskyddet i kommunen dock oberoende myndigheter och förvaltningsförfarandet sker hos personmyndigheten.

Den lagstiftning som valts för inspektionsrätten och dess omfattning har inte en betydande inverkan, eftersom myndigheten både med stöd av 39 § i djurskyddslagen och 45 § i hälsoskyddslagen har rätt att inspektera de utrymmen där det finns vilda katter.

5.4 Förvaltningsbeslut (Djurskyddslag 42 §)

Om det under inspektionen konstateras försummelser av djurskyddslagen, men situationen med tanke på djurens välbefinnande inte är brådskande, kan djurskyddsmyndigheten i enlighet med 42 § i djurskyddslagen ålägga ägaren eller innehavaren av djuren skyldigheten att minska antalet djur till en kontrollerad nivå.²¹ Ägaren eller innehavaren kan också förpliktas att kontrollera katternas förökning, om den okontrollerade förökningen har orsakat eller kunde orsaka djuren onödigt lidande (honkatter som blir dräktiga alltför unga eller katter som blir dräktiga alltför ofta).

---

²¹ HFD 2017:90.

Hörandet kan ske antingen muntligen (HFD 2015:88) eller skriftligen enligt situationsspecifik prövning och förvaltningsförfarandet genomförs enligt den normala djurskyddsprocessen:

1. inspektion
2. hörande
3. förvaltningsbeslut
4. förnyad inspektion

Förvaltningsbeslutet ska innehålla en föreskrift och en tidsfrist med bevärsanvisning som bilaga. Det kan fastställas att beslutet ska iakttas med stöd av 52 § i djurskyddslagen trots ändringssökande. Efterlevnaden av givna föreskrifter ska övervakas.²² Om det under den förnyade inspektionen konstateras att föreskrifterna har iakttagits, avslutas behandlingen av ärendet. Om föreskrifterna inte har efterlevts, går man i vissa situationer vidare till vitesförfarande (eller tvångsutförande) som avses i 43 § i djurskyddslagen. Om det inte går att nå en bestående lösning i situationen på annat sätt kan myndigheten vidta brådskande åtgärder enligt 44 § i djurskyddslagen. Då situationen framskrider kan det också framgå saker som ska beaktas i enlighet med hälsoskyddslagen, även om det inte funnits i det första skedet.

Kostnaderna för skötseln av ärendet tillhör djurets ägare eller innehavare (djurskyddslagen 58 §). Det är bra att råda ägaren att kontakta den lokala djurskyddsföreningen eller jaktföreningen för att ta hand om situationen om hans eller hennes egna resurser inte räcker till. Ägaren bör också informeras om att det borde utredas om populationen har smittsamma felina virusjukdomar innan populationen skickas via tredje sektorn för omplacering.

Försummelser leder till polisanmälan (djurskyddslagen 63 §).

5.5 Förvaltningsbeslut (Djurskyddslag 44 §)

Om det behövs av djurskyddsskäl, kan djurskyddsmyndigheten omedelbart vidta brådskande åtgärder för att trygga djurens välbefinnande. Djurägaren ska höras endast om han eller hon är anträffbar omedelbart. Enligt 44 § i djurskyddslagen kan åtgärder också vidtas om det är fråga om en förvildad kattpopulation.

Enligt 44 § i djurskyddslagen kan för djuret skaffas vård någon annanstans eller en skötare eller foder eller andra ämnen som är absolut nödvändiga för djurets välbefinnande eller, om detta inte är möjligt eller ändamålsenligt, djuret avlivas eller säljas till gängse pris.

Beroende på situationen ska man bedöma om det är nödvändigt att skaffa katterna mer föda eller om de till exempel behöver medicineras. Vanligtvis är människans närvaro en betydande olägenhet för en förvildad katts välbefinnande och då är vård av djuret (fångst och omplacering eller behandling av sjukdom) inte ändamålsenligt, utan djuret ska avlivas för att minimera dess lidande. Här kan man tillämpa ändamålsenlighetsprövning, där

---

²² RP 36/1995 rd, s. 33.

man beaktar ägarens hörande, om det har varit möjligt. Övervägandet och beaktandet av hörandet antecknas i motiveringarna till beslutet.

Om myndigheten har beslutat att alla katter ska avlivas efter infångandet, ska den part som ansvarar för genomförandet meddela myndigheten antalet infångade och avlivade katter. Om beslutet om avlivande inte har fattats för alla katter, ska den part som ansvarar för genomförandet kontakta myndigheten, som bedömer de fortsatta åtgärderna för varje katt.

Föremålet för beslutet är ägaren, och ägaren ska betala kostnaderna som åtgärderna föranleder (djurskyddslagen 58 §). För att fånga och avliva katterna måste man eventuellt använda aktörer från den tredje sektorn. Man ska sträva efter att hålla kostnaderna för ägaren så låga som möjligt och detta ska beaktas i beslutsfattandet, såväl som begränsningarna av egendomsskyddet.

Det är nödvändigt att ingå skriftliga avtal om fångsten och avlivandet av katterna med de biträdande aktörerna. I avtalen bör man komma överens om de verksamhetssätt och faktureringsgrunder som används. För att följa upp kostnaderna för de infångade katterna bör man föra bok, där man specificerar de fångade djuren tillräckligt exakt, samt de åtgärder som de utsatts för.

Katterna kan endast överlåtas vidare för omplacering om detta är ändamålsenligt för att minimera kostnaderna för ägaren och katterna kan behandlas samt är tillräckligt friska. Om man vill placera katterna vidare ska kattpopulationens sjukdomssituation kartläggas från de först fångade katterna genom att testa dem för FeLV och FIV. Testningen görs med ägarens samtycke och på ägarens bekostnad, eller på bekostnad av den aktör som ansvarar för katternas omplacering. Om man i populationen konstaterar FeLV- eller FIV-smitta, ska alla katter i populationen avlivas för att minimera risken för smitta och förhindra onödigt lidande hos de insjuknade djuren.

Försummelse leder till polisanmälan (djurskyddslagen 63 §).

5.6 Förvaltningsbeslut (hälsoskyddslagen)

Enligt 51 § i hälsoskyddslagen har hälsoskyddsmyndigheten rätt att meddela enskilda förbud och förelägganden. Om behörigheten har delegerats till en tjänsteinnehavare, får denne meddela förelägganden. I annat fall får tjänsteinnehavaren meddela förelägganden i brådskande fall, men förbudet eller föreläggandet ska utan dröjsmål lämnas över till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för avgörande. Med stöd av 31 § i hälsoskyddslagen kan hälsoskyddsmyndigheten i kommunen föreskriva om behövliga åtgärder för utrotning av skadedjur, om dessa kan anses sprida sjukdomar eller annars orsaka sanitär olägenhet. Om ett föreläggande inte följs kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten med stöd av 53 § i hälsoskyddslagen förena det med ett vite eller hot om tvångsutförande. I ett beslut som fattas med stöd av hälsoskyddslagen kan det föreskrivas att beslutet ska iakttas trots sökande av ändring om det är fråga om ett brådskande fall enligt 51 § 2 mom. Förfarandet för ändringssökande i ett beslut enligt hälsoskyddslagen är först en begäran om omprövning till en myndighet. Omprövningsbeslutet kan överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Ett förvaltningsbeslut med stöd av hälsoskyddslagen kan i enlighet med regeringens proposition också gälla en fastighet eller ett område. Då bör beslutet delges på kommunens allmänna anslagstavla.

Verksamhet med stöd av hälsoskyddslagen förutsätter att vildkattspopulationen utgör en hälsorisk för människan. Förfarandet är förvaltningsmässigt stelare och enligt lagstiftningen är verkställighet av en myndighet är inte möjligt, utan antagandet är att den behöriga parten agerar enligt föreskriften.

6 Förvaltningsförfarande när djurets ägare eller innehavare inte är känd

Katter måste dagligen få tillräckligt med föda och vatten, och de förhållanden under vilka de hålls samt deras välbefinnande ska kontrolleras. En sjuk katt ska vårdas. Om djurets ägare eller innehavare inte är känd, kan katterna anses vara djur som övergetts eller lämnats utan skötsel enligt 5 § 1 mom. i djurskyddslagen.

När djurens ägare eller innehavare inte är känd och det behövs omedelbara åtgärder för att trygga djurens välbefinnande, kan den lokala myndigheten vidta brådskande åtgärder som avses i 44 § i djurskyddslagen. När det gäller mellanfinansiering för kostnader för brådskande åtgärder ombes de lokala myndigheterna att kontakta regionförvaltningsverket innan åtgärder vidtas.

Ett djur som omhändertagits med stöd av 44 § i djurskyddslagen kan också avlivas, om det inte är ändamålsenligt att hålla det. Här ska ändamålsenlighetsprövningen göras till den del det är möjligt att hitta en ägare till de förvildade katterna. Dessutom ska det övervägas om katterna kan vårdas utan lidande innan en ny ägare hittas och att de även annars är tillräckligt livskraftiga. Katter är av ringa ekonomiskt värde och skötseln av dem medför kostnader. Om katten inte är frisk är det inte ändamålsenligt att behandla dess sjukdomar i stor skala. När det gäller en förvildad katt ska man också överväga om det är möjligt för djuret att anpassa sig till människan.

Kommunen ansvarar för vården och avlivandet av katterna. I enlighet med 24 § i hälsoskyddslagen ska kommunen för begraving och destruktions av döda djur kunna anvisa en sådan plats eller metod att sanitär olägenhet inte uppkommer. Vid infångandet och förvarandet eller avlivandet av djuren kan man bli tvungen att använda aktörer från den tredje sektorn som hjälp. Då är det ändamålsenligt att ingå ett skriftligt avtal, där de verksamhetssätt och faktureringsgrunder som används ska antecknas. Med aktörer som tar hand om herrelösa djur ingår man separata avtal om djurens vård och praxis för hur man ska gå till väga när man beslutar att avliva djuren.

Enligt god förvaltningssed ska kommuninvånarna delges beslutet. Det lämpliga förfarandesättet för detta är kommunens anslagstavla. Enligt 140 § i kommunallagen (410/2015) ska protokoll från någon annan myndighet än de som avses i 140 § 1 mom. i kommunallagen, dvs. också

kommunalveterinären, hållas tillgängliga om myndigheten anser det nödvändigt. Vid offentliggörandet av protokollet bör man beakta om protokollet innehåller sekretessbelagd information. Om någon misstänker att deras katt är bland kattpopulationen, kommer denna person i och med delgivningen senast i det här skedet att få kännedom om saken. I samband med genomförandet är det ännu skäl att säkerställa om katten har märkning och föra en förteckning över de katter som avlivats för att senare kunna dokumentera hur många katter som avlivats i samband med genomförandet.

Källor

Birdlife Finland rf (2021). Vapaana kulkevat kissat, hämtad 1.4.2021 på adressen <https://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/tulokaslajit/vapaana-kulkevat-kissat-ja-linnut/>

Kauhala, K. (2017). Tamkatt, hämtad 23.12.2020 på adressen <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.53004>

Krauss et al. (2003). Zoonoses: Infectious Diseases Transmissible from Animals to Humans.

Lumio, J. (2019). Toksoplasmoosi. Lääkärikirja Duodecim, 28.10.2019, hämtad 21.12.2020 på adressen https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00619

Livsmedelsverket. (2020). Sjukdomar hos katter, hämtad 15.4.2021 på adressen <https://www.ruokavirasto.fi/sv/odlare/djurhallning/djurhalsa-och-sjukdomar/djursjukdomar/sallskapsdjur/katter/>

Livsmedelsverket. (2020 a). Rabies, hämtad 21.12.2020 på adressen <https://www.ruokavirasto.fi/sv/teman/zoonoscentret/zoonoser/virussjukdomar/rabies/>

Livsmedelsverket. (2020 b). Toxoplasmos, hämtad 21.12.2020 på adressen <https://www.ruokavirasto.fi/sv/teman/zoonoscentret/zoonoser/parasitsjukdomar/toxoplasmos/>

Livsmedelsverket (2020 c). Salmonellos, hämtad 21.12.2020 på adressen <https://www.ruokavirasto.fi/sv/teman/zoonoscentret/zoonoser/bakteriesjukdomar/salmonellos/>

Livsmedelsverket (2020 d). Vanliga frågor: djur och COVID-19, hämtad 21.12.2020 på adressen <https://www.ruokavirasto.fi/sv/privatkunder/sallskaps--och-hobbydjur/vanliga-fragor-djur-och-covid-19/>

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland

Vasa

2021